

בס"ד, כ"ה תשרי התשפ"ו

זבחים ל"ג – "ביאה במקצת", והמחלוקת על איסור נגיעה ואכילת קודש בטומאה

שאלות:

1. האם רוני שסיים את הצרעת שלו יכול לעמוד בחלל של שער ניקנור?

המשך הדיון ב"ביאה במקצת" וסמיכת מצורע

הגמרא ממשיכה את הדיון מהדף הקודם לגבי דברי **עולא** בשם **ריש לקיש** ש"ביאה במקצת שמה ביאה", ומנסה למצוא לו סיוע מברייתא הדנה בסמיכת המצורע.

○ הברייתא אומרת שכל הסמיכות דורשות "תכף לסמיכה שחיטה", חוץ מסמיכת אשם מצורע, שנעשית בשער ניקנור. **הגמרא מקשה**: אם "ביאה במקצת" לא הייתה נחשבת ביאה, למה שהמצורע לא יכניס את ידו לעזרה ויסמוך, וככה יקיים את הדין? מכאן ראייה לדברי **עולא**.

○ **דחיות הראיה**: הגמרא מציעה מספר דחיות לראיה הזו:

1. **אפשרות ראשונה (רב יוסף)**: הברייתא היא כשיטת **רבי יוסי ברבי יהודה**, הסובר שמקום שחיטת קדשי קדשים ("צפון") הוא רק כנגד המזבח, והוא רחוק 22 אמה מהפתח. לכן, גם אם יסמוך ליד הפתח, לא יוכל לקיים "תכף לסמיכה שחיטה".

2. **קושיית אביו ורבא**: אם ככה, למה לא עשו פתח מיוחד (פשפש) בצפון? הם עונים שאין לשנות ממבנה המקדש שנמסר "הכל בכתב מיד ד' עלי השקיל".

3. **אפשרות שנייה (רב יוסף)**: אפילו לשיטת **רבי** שכל צפון העזרה כשר לשחיטה, עדיין יש בעיה. הסמיכה דורשת את "כל כוחו" של האדם, ולכן הוא חייב להכניס את ראשו ורובו, וזו כבר לא "ביאה במקצת" אלא ביאה גמורה שאסורה.

○ **בירור הנחות היסוד: הגמרא שואלת**: אם סמיכת מצורע ו"תכף לסמיכה שחיטה" הן שתיהן חובה מהתורה, למה שלא יכנס? הרי התורה התירה לו במפורש.

1. **תירוץ רב אדא בר מתנה (גרסה ראשונה)**: מהתורה באמת היה עליו להיכנס. האיסור הוא גזירת חכמים, שמא לאחר הסמיכה הוא ימשיך וייכנס לעומק העזרה ("שמא ירבה בפסיעות") ויתחייב כרת.

2. **תירוץ רב אדא בר מתנה (גרסה שנייה)**: סמיכת מצורע היא מהתורה, אבל "תכף לסמיכה שחיטה" היא לא מהתורה. **הגמרא מקשה** על כך מהברייתא שלומדת מסמיכה לשחיטה ששתיהן צריכות טהרה. זה מוכיח שסמיכה היא חיוב מהתורה, כי אחרת גם טמא היה יכול לסמוך.

3. **לכן הגמרא הופכת את הגרסה**: "תכף לסמיכה שחיטה" זה כן מהתורה, וסמיכת אשם מצורע זה לא מהתורה (כי הוא בא להכשיר ולא על חטא). מאחר שהדין הזה הוא מדרבנן, הוא לא דוחה את איסור הביאה של המצורע, שהוא מהתורה.

2. האם יש איסור נגיעה שחייבים עליו כרת?

פירושים חדשים לדברי ריש לקיש

הגמרא חוזרת לקושיה המקורית שהקשה רב הושעיא על עולא: איך מצורע שהוא גם טבול יום יכול להכניס את בהונותיו לעזרה, הרי לשיטת ריש לקיש "ביאה במקצת שמה ביאה"? הגמרא מציעה שני תירושים חדשים שמפרשים מחדש את דברי ריש לקיש.

○ **תירוץ רבינא: מלקות ולא כרת: רבינא מסביר שריש לקיש אמר שביאה במקצת מחייבת מלקות, אבל לא כרת. ההיקש מהפסוק "בְּכָל קֹדֶשׁ לֹא תִגַּע וְאֶל הַמִּקְדָּשׁ לֹא תִבְא" הוא ל"לאו" (האזהרה), אבל לא לעונש הכרת של ביאה (כי בנגיעה אין כרת). לכן, המקרה של המצורע מובן: "עשה" של קורבן פסח (שיש בו כרת) דוחה "לאו" של ביאה במקצת (שאין בו כרת).**

○ **תירוץ רבין בשם רבי אבהו: נגיעה ולא ביאה: רבין בשם רבי אבהו אומר שריש לקיש דיבר על משהו אחר. דבריו וההיקש מהפסוק בכלל לא נאמרו על "ביאת מקדש", אלא על הלאו של "טמא שנגע בקודש". ריש לקיש אמר שטמא שנגע בבשר קודשים לוקה, ובכך הוא חולק על רבי יוחנן, שאמר שלא לוקה, מכיוון שלדעתו הפסוק "בְּכָל קֹדֶשׁ לֹא תִגַּע" מדבר על תרומה ולא על קודשים (ולא ניתן ללמוד מתרומה לקודשים).**

3. מה העונש על מי שנוגע בבשר קדשים כשאסור לו?

מחלוקת על איסור "נגיעה בקודש"

בעקבות הפירוש האחרון לדברי ריש לקיש, הגמרא עוברת לדון במחלוקת העקרונית בדיון טמא שנגע בבשר קודש.

○ מחלוקת ריש לקיש ורבי יוחנן:

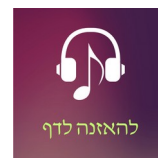
- **ריש לקיש** אומר: טמא שנגע בקודש לוקה, מהפסוק "בְּכָל קֹדֶשׁ לֹא תִגַּע".
- **רבי יוחנן** אומר: לא לוקה. הפסוק הזה מדבר על תרומה, לא על קודש (כי הפסוק עוסק ביולדת, שהיא "טבולת יום ארוך", ובסוף ימי טהרתה מותר לה לגעת. זה מוכרח להיות תרומה, כי לבשר קודש היא עדיין אסורה עד שתביא את קורבנה למחרת, שהרי היא "מחוסרת כיפורים").

○ הדיון בשיטת ריש לקיש:

- **הגמרא מקשה על ריש לקיש:** הרי הפסוק "בְּכָל קֹדֶשׁ לֹא תִגַּע" נדרש כמקור לאיסור אכילת קודש בטומאת הגוף של מי שאוכל, שעונשו כרת! (לדעת רבי יוחנן, איסור אכילת קודש, גם לעונש וגם לאזהרה, נלמד מגזרה שווה "טומאתו-טומאתו" מביאת מקדש).

- **התירוץ: ריש לקיש סובר שהפסוק מלמד שני דברים:**

1. **איסור נגיעה (איסור לאו):** נלמד מלשון "לא תגע" המפורשת.
2. **איסור אכילה (איסור כרת):** נלמד מההיקש בפסוק בין "קודש" ל"מקדש" ("בְּכָל קֹדֶשׁ לֹא תִגַּע וְאֶל הַמִּקְדָּשׁ לֹא תִבְא"). כשם שהאיסור על המקדש הוא על "דבר שיש בו נטילת נשמה" (כלומר כרת, על ביאה), ככה גם האיסור על הקודש הוא על "דבר שיש בו נטילת נשמה" – וזהו איסור אכילה - כרת, לא נגיעה.

▪ הגמרא מביאה ברייתא שתומכת בפירושו של ריש לקיש, שדורשת את הפסוק גם לאיסור אכילה (כי בנגיעה אין כרת).

והגמרא תמשיך לדון בלימוד הזה של ריש לקיש בדף הבא.